

Дубчак Є.В., магістр

*Інститут післядипломної освіти Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Особливості інституту довірчої власності в законодавстві України

Вступ Останніми роками нагальною постала проблема щодо впровадження до системи законодавства України інституту довірчої власності (ДВ), що в загальному праві є системою відносин, за якою майно, що спочатку належить засновнику, передається в розпорядження довірчого власника, але дохід з нього отримують вигодонабувачі, тобто ДВ є одним із видів забезпечення виконання зобов'язань.

Актуальність Проведення дослідження щодо ДВ як способу забезпечення виконання цивільних зобов'язань в Україні на поточний момент є актуальним, оскільки Верховною Радою восени 2019 року було прийнято Закон України [1], відповідно до якого ДВ, яка була введена до законодавства України 2003 року, стала новим видом забезпечення, що закріплено в ч. 1 ст. 546 та додано § 8 глави 49 Цивільного кодексу України [2]. Поява такого нововведення стала виконанням однієї з умов Угоди про асоціацію України з ЄС, підписаної 2014 року, відповідно до директиви 2002/47/ЄС Європейського Парламенту і Ради Європейського Союзу «Стосовно механізмів застосування фінансової застави».

Мета роботи – проаналізувати особливості, ризики та обмеження ДВ в Україні.

Викладення матеріалу Слід зауважити, що, окрім права довірчої власності, в Україні також існують такі види забезпечення зобов'язання, як: неустойка, гарантія, порука, завдаток, застава, притримання та факторинг.

Право ДВ має певні переваги перед іншими способами, зокрема, перед заставою (іпотекою): у кредитора, за умови укладання договору про встановлення

ДВ, немає необхідності звертатися до суду в разі порушення боржником свого обов'язку щодо повернення кредиту, хоча в договорі про іпотеку можна передбачити можливість вирішити цю проблему вказаним чином. Оскільки боржник не є власником майна, яке перебуває у ДВ, на таке майно не може бути накладено арешт та звернуто стягнення на нього за зобов'язанням боржника перед іншими особами. У разі банкрутства боржника об'єкт ДВ не підпадає під дію мораторію на задоволення вимог кредиторів та не може стати частиною ліквідаційної маси, що надає змогу кредитору уникнути процедури банкрутства та заощадити час. Також необхідно зауважити, що за умови, що об'єктом ДВ є житло, то, у випадку звернення стягнення довірчим власником на це нерухоме майно, на письмову вимогу цього власника або особи, яка отримала право власності на приміщення від кредитора, мешканці вище згаданого місця проживання повинні його звільнити. Суттєвою перевагою права ДВ для боржника є те, що ДВ, на відміну від іпотеки, може розповсюджуватися на рухоме та нерухоме майно відповідно до ст. 597 -3 [2].

Отже, ДВ може значно вплинути як на процес кредитування, так і на забезпечення кредитних зобов'язань. На думку автора, завдяки зазначеним перевагам, ДВ як вид забезпечення цивільних зобов'язань може набути значного поширення в Україні.

Але слід акцентувати увагу і на наявності певних недоліків, які, ймовірно, можуть спричинити певне перешкоджання процесу поширення ДВ. Один з них - норма, викладена в ч. 4 ст. 597-1 [2], відповідно до якої, у разі надання кредиту або позики, що забезпечується переданням нерухомого майна в ДВ, кредитор зобов'язаний запропонувати боржнику можливість забезпечити виконання цих зобов'язань іншим способом. Слід також підкреслити, що інститут іпотеки є більш звичним для кредитно-фінансових установ та має чітко сформульовані норми.

Слід зазначити, що довірча власність також має і певні ризики, серед яких можна виділити: можливість обрання боржником іншого способу забезпечення

цивільних зобов'язань, внаслідок чого ДВ може не настати; такі обставини, як державна реєстрація рішення про припинення права ДВ або прийняття судом постанови про визнання довірчого власника банкрутом, можуть призвести до того, що боржник, не зважаючи на дотримання договору, може втратити передане майно; можливість кредитора самостійно встановлювати ціну на об'єкт ДВ.

Також слід зауважити, що до особливостей ДВ належать: укладання договору про встановлення довірчої власності на нерухоме майно в письмовій формі з обов'язковим нотаріальним посвідченням; виникнення відповідного договору права ДВ з моменту її реєстрації в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно. Протягом 5 робочих після набрання чинності з моменту припинення основного зобов'язання довірчий власник повинен повернути право власності на об'єкт ДВ довірчому засновнику (боржнику). Установник має право звернутися до суду в разі відмови кредитора виконати основний обов'язок.

Висновки Поява в Україні такого способу забезпечення цивільних зобов'язань, як ДВ, може стимулювати кредитні відносини, оскільки договір про передання майна у ДВ забезпечує ефективний захист прав кредиторів через зниження ризику неповернення або несвоєчасного повернення боржниками кредитів, що, у свою чергу, дає можливість розширити доступ громадян до фінансових ресурсів банківської системи через зниження відсоткової ставки користування кредитом.

Література:

1. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні» від 20.09.2019 №132-IX.- [Електронний ресурс] - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132-20#Text>
2. Цивільний кодекс України. - [Електронний ресурс] - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>